

Zatezne kamate

mr. sc. **Zdravko Baica, Neven Baica**, mag. oec.

U ovom članku pišemo o pravnom, poreznom i računovodstvenom aspektu zateznih kamata.

1. Uvod

U ovom članku detaljno ćemo se baviti zateznim kamata. Zatezne kamate su u Republici Hrvatskoj regulirane su odredbama slijedeća dva zakona:

- **Zakona o obveznim odnosima** (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11 – Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza, 78/15 i 29/18; u daljnjem tekstu: **ZOO**) i
- **Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi** (Nar. nov., br. 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15 - Stečajni zakon - čl.445. i 78/15 - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima; u daljnjem tekstu: **ZoFPiPN**).

Danas se zatezne kamate po oba propisa utvrđuju u istom iznosu, ali to ne vrijedi za sva porezna razdoblja. Za pojedina razdoblja ovi propisi koristili su različit način utvrđivanja zakonskih kamata, koji su kao rezultat dali različite stope zateznih kamata. Da bi za ta razdoblja sudionici transakcija mogli odrediti kada se primjenjuje koja kamata potrebno je znati koji je propis nadležan, a za to je nužno pronaći se u pojmovima "trgovac", "poduzetnik", "javni naručitelj" i "sektorski naručitelj" o čemu pišemo u poglavlju 1.4. ovog članka.

Sam način izračunavanja kamata i dalje se provodi primjenom formula propisanih odredbama **Zakona o kamata** (Nar. nov., br. 94/04). Izračun zateznih kamata kroz praktične primjere prikazali smo u uvodnom dijelu poglavlja 5. ovog članka.

U ovom poglavlju definirat ćemo pojam zatezne kamate, utvrditi njezinu osnovnu namjenu, te pojasniti nužnost razlikovanja zatezne kamate od ugovorne kamate, te istaći da se zatezna kamata može i ugovoriti vodeći računa o zakonskim ograničenjima.

1.1. Pojam zatezna kamata (kamata za kašnjenje s plaćanjem)

Izričitu definiciju pojma "**zatezne kamate**" nećemo pronaći u odredbama ZOO-a. U odredbama **ZoFPiPN**-a umjesto pojma zatezna kamata s istim značenjem koristi se pojam "**kamata za kašnjenje s plaćanjem**", a eksplicitna definicija ovog pojma dana je u članku 3. stavku 1. točki 18. **ZoFPiPN**-a.

ističemo...

"Kamata za kašnjenje s plaćanjem" jest zakonska kamata za kašnjenje s plaćanjem ili kamata po stopi ugovoreno između poduzetnika

Za ispravno definiranje ove kamate bitna je i definicija "**kašnjenja s plaćanjem**" koje prema točki 17. iste odredbe **ZoFPiPN**-a označava plaćanje koje nije izvršeno u roku predviđenom ugovorom ili zakonom.

Zatezna kamata kao obveza dužnika propisana je odredbama oba propisa. Tako je člankom 29. stavkom 1. ZOO-a propisana slijedeća obveza dužnika:

Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice, i zatezne kamate.

Za obveznike primjene **ZoFPiPN**-a, člankom 12.a stavka 1. propisana je ista obveza dužnika na slijedeći način:

Ako dužnik zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje vjerovniku bez ikakve daljnje opomene pored glavnice, i kamate za kašnjenje s plaćanjem, pod uvjetom da je vjerovnik ispunio svoje ugovorne i zakonske obveze.

Iz navedenih odredbi razvidno je da pojam zatezne kamate iz odredbi ZOO-a i pojam kamate za kašnjenje s plaćanjem koji se koristi u odredbama **ZoFPiPN**-a imaju isto značenje.

ističemo...

Pojam "**zatezne kamate**" i "**kamate za kašnjenje s plaćanjem**" imaju isto značenje. U ovom članku pretežno ćemo koristiti pojam "**zatezne kamate**".

1.2. Dvije kategorije zateznih kamata

Odredba članka 12.a stavka 3. **ZoFPiPN**-a propisuje da je u poslovnim transakcijama između poduzetnika **moгуće ugovoriti drukčiju stopu kamata za kašnjenje s plaćanjem**. Isto je propisano i člankom 29. stavkom 3. ZOO-a.

Člankom 29. stavkom 6. ZOO-a i člankom 12.a stavak 3. **ZoFPiPN**-a, utvrđeno je i da ugovorna zatezna kamata ne može biti viša od zatezne kamate izračunate prema pravilima iz članka 29. stavka 2. ZOO-a i članka 12.a stavka 2. **ZoFPiPN**-a.

ističemo...

Prema navedenim odredbama u poslovnim transakcijama između poduzetnika **može se ugovoriti kamata za kašnjenje s plaćanjem koja ne može biti viša od kamatne stope utvrđene primjenom odredbi ZOO-a i ZoFPiPN-a.**

Kada i u kojim slučajevima se primjenjuje izračunata stopa zatezne kamate, a kada ugovorena niža stopa zatezne kamate pojašnjavamo kasnije u članku. Ovdje samo ističemo potrebu da se ove dvije kategorije zateznih kamata razlikuju. Kako bismo olakšali njihovo razlikovanje u nastavku ovog članka koristit ćemo slijedeće termine:

- **zakonska zatezna kamata** (za kamatu izračunatu primjenom pravila iz članka 29. stavka 2. ZOO-a i članka 12.a stavka 2. ZoFPiPN-a.
- **ugovorna zatezna kamata** (za ugovorenu stopu nižu od zakonske zatezne kamate).

1.3. Razlikujmo zateznu kamatu od ugovorne kamate

Treba naglasiti da je upotreba gore navedenih termina za izračunatu i ugovorenu zateznu kamatu stvorio određene probleme u **razlikovanju ugovorne zatezne kamate od ugovorne kamate**. Premda se u ovom članku ne bavimo ugovornom kamatom u nastavku dajemo kratke napomene kako bi omogućili njihovo razlikovanje.

Ugovorna kamata, pojednostavljeno se definira kao **naknada za korištenje tuđim novcem ili zamjenjivim stvarima**. Pomoću ugovornih kamata utvrđujemo vremensku vrijednost novca. Razlika između zatezne kamate i ugovorne kamate je i u tome što se zatezne kamate plaćaju samo zbog zakašnjenja u plaćanju novčane obveze i usporediva je s naknadom štete, dok je ugovorna kamata naknada za korištenje novca i usporediva je s ostalim naknadama za pružanje usluga.

ističemo...

Primjena **ugovorne kamate regulirana je odredbama članka 26. ZOO-a**, dok je primjena **zatezne kamate (zakonske i ugovorne) regulirana odredbom članka 29. ZOO-a.**

Odredbe ZoFPiPN-a ne bave se ugovornom kamatom već samo zateznom kamatom.

1.4. Poduzetnik, trgovac i osoba javnog prava

Od 30. lipnja 2013. godine obvezu primjene zatezne kamate reguliraju dva propisa: Zakon o obveznim odnosima i Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi. Način izračuna same zatezne kamate iz referentne stope razlikuju se u odredbama ova dva propisa pa treba voditi računa o slijedećem pravilu:

ističemo...

Za utvrđivanje obveznih odnosa, ZOO je opći propis, dok **ZoFPiPN-a** pripada posebnim propisima koji regulira obvezne odnose za točno određene transakcije te ga ne primjenjuju svi sudionici obveznopравnih odnosa.

Danas primjenom oba načina izračuna kao rezultat dobijemo istu stopu ograničenja zateznih kamata za odnose između trgovaca

i između trgovca i osobe javnog prava (za odnose između osoba od kojih barem jedna osoba nije trgovac ne primjenjuju se propisi ZoFPiPN-a), ali nije uvijek bilo tako. **Za razdoblja od 30.6.2013. do 31.7.2015** zatezna kamata izračunata prema odredbama ZOO-a i odredbama ZoFPiPN-a razlikuje se, pa u slučaju kada treba izračunati iznos zateznih kamata za ta razdoblja **svaki sudionik transakcije treba utvrditi koju stopu zateznih kamata za ta razdoblja treba primijeniti.**

ističemo...

Provjera koju stopu zatezne kamate treba primijeniti obavlja se tako da se utvrdi da li su sudionici transakcija obveznici primjene ZoFPiPN-a.

Za utvrđivanje da li se primjenjuje zatezna kamata utvrđena prema odredbama ZoFPiPN-a nije bitno samo tko su sudionici transakcija, već i u kojem svojstvu se javljaju (kao dužnik ili vjerovnik) te da li se radi o poslovnoj transakciji. Stoga je postupak utvrđivanja da li treba primijeniti zateznu kamatu utvrđenu prema odredbama ZoFPiPN-a složen, te ga pojašnjavamo u zasebnom poglavlju 4. ovog članka.

U ovom poglavlju detaljno ćemo pojasniti pojmove koji su bitni za identificiranje obveznika primjene odredbi ZoFPiPN-a i to prvenstveno pojmova "poduzetnik" i "osoba javnog prava". Kako bi olakšali razgraničenje sudionika pojasnit ćemo i definiciju pojma "trgovac" koju nalazimo u odredbama **Zakona o trgovačkim društvima** (Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 52/00 – Odluka USRH, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11 – Kazneni zakon, 152/11 (pročišćeni tekst), 111/12, 68/13, 110/15 i 40/19; u daljnjem tekstu: **ZTD**). Za definiranje pojma osobe javnog prava bitne su i definicije javnog i sektorskog naručitelja iz odredbi **Zakona o javnoj nabavi** (Nar. nov., br. 120/16) čiji je popis dan **Pravilnikom o popisu obveznika primjene Zakona o javnoj nabavi** (Nar. nov., br. 19/12).

U nastavku dajemo preglednu tablicu pojmova koje ćemo koristiti u nastavku, dok u potpoglavljima koji slijede definiramo navedene pojmove.

1.4.1. Poduzetnik (prema ZoFPiPN-u)

Pojam "poduzetnik" definiran je člankom 3. stavkom 1. točkom 1. ZoFPiPN-a:

"Poduzetnik" jest fizička i pravna osoba, koja samostalno obavlja gospodarsku ili profesionalnu djelatnost radi ostvarivanja prihoda, dohotka, dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi,

Ova definicija značenjem gotovo u potpunosti odgovara pojmu trgovac koja je dana člankom 3. stavkom 1. ZTD-a. No, definiciji iz ZoFPiPN-a treba pridodati i ograničenja iz članka 4. ZoFPiPN-a:

Telefon za konzultacije

01/ 48 36 046 | 01/ 49 21 739

(isključivo putem PIN-a)

Ponedjeljkom i četvrtkom

od 11.00 do 15.30 sati,

utorkom, srijedom i petkom

od 8.30 do 13.00 sati.

Članak 4.

(1) Glava II. ovoga Zakona **odnosi se na trgovačka društva** (u daljnjem tekstu: društvo), a na odgovarajući način i na druge poduzetnike.

(2) Za dionička društva s monističkim sustavom upravljanja, odredbe o upravi i nadzornom odboru na odgovarajući način se primjenjuju na upravni odbor.

(3) **Odredbe ove glave ne odnose se na financijske institucije, kreditne unije, investicijska društva i društva za upravljanje investicijskim fondovima, kreditne institucije, društva za osiguranje i reosiguranje, leasing društva, institucije za platni promet čija je pretežita djelatnost pružanje platnih usluga i institucije za elektronički novac čija je pretežita djelatnost izdavanje elektroničkog novca.**

Odredbe koje se odnose na primjenu zatezne kamate nalaze se u Glavi II. Dakle, **odredbe o zateznim kamatama primjenjuju se na trgovačka društva i na druge poduzetnike, s time da su iz toga isključene pravne osobe nabrojane u članku 4. stavku 3. ZoFPiPN-a.** Kako bi u nastavku teksta razlikovali obveznike primjene odredbi ZoFPiPN-a za ovu skupinu obveznika koristit ćemo termin "poduzetnici iz ZoFPiPN-a."

ističemo...

U nastavku teksta za skupinu gore navedenih obveznika primjene odredbi ZoFPiPN-a koristit ćemo pojam "poduzetnici iz ZoFPiPN-a".

1.4.2. Trgovac

Odredbe ZOO-a u odredbama o zateznim kamatama koriste pojam "trgovac". Ovaj pojam nije definiran odredbama ZOO-a već odredbama ZTD-a. Sam pojam definiran je člankom 3. stavkom 1. ZTD-a na slijedeći način:

Trgovac je, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, osoba koja samostalno trajno obavlja gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu.

U nastavku članka 3. ZTD-a pojašnjeno je tko se sve smatra trgovcem. **Tako se trgovcem smatraju i slijedeće osobe:**

- **Osobe koje se bave slobodnim zanimanjima uređenim posebnim propisima** g smatraju se trgovcima u smislu ZTD-a samo ako je to u tim propisima određeno.
- **Trgovačka društva** koja se mogu osnovati za obavljanje gospodarske ili bilo koje druge djelatnosti a mogu biti društva osoba (javno trgovačko društvo, komanditno društvo i gospodarsko interesno udruženje) i društva kapitala (dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću)

U stavku 6. istog članka naglašeno je da se **trgovačko društvo smatra trgovcem neovisno o tome obavlja li gospodarsku ili neku drugu djelatnost**, dok su stavkom 7. istog članka **individualni poljodjelci isključeni iz pojma trgovac.**

Iz navedenog proizlazi da je pojam trgovac koji se koristi u odredbama ZOO-a širi od pojma poduzetnik iz ZoFPiPN-a. To znači da su **osobe nabrojane u članku 4. ZoFPiPN-a uključene u pojam trgovca te će za obračun zatezne kamate primjenjivati odredbe ZOO-a a ne odredbe ZoFPiPN-a.** Radi se o slijedećim osobama:

- financijske institucije,
- kreditne unije,
- investicijska društva i društva za upravljanje investicijskim fondovima,
- kreditne institucije,
- društva za osiguranje i reosiguranje,
- leasing društva,
- institucije za platni promet čija je pretežita djelatnost pružanje platnih usluga i
- institucije za elektronički novac čija je pretežita djelatnost izdavanje elektroničkog novca.

1.4.3. Osoba javnog prava

Pojam "osobe javnog prava" definiran je i odredbama ZOO-a i odredbama ZoFPiPN-a Tako je člankom 26. stavkom 6. ZOO-a dana slijedeća definicija osobe javnog prava:

*U smislu ovoga Zakona **osobe javnog prava su osobe koje su obvezne postupati po propisima o javnoj nabavi, osim trgovačkih društava.***

Na propise o javnoj nabavi upućuje i definicija iz članka 3. stavke 1. točke 2. ZoFPiPN-a, prema kojoj su "osobe javnog prava" javni naručitelji kako su uređeni propisima o javnoj nabavi i sektorski naručitelji kako su uređeni propisima o javnoj nabavi, osim trgovačkih društava koja odgovaraju definiciji poduzetnika.

Dakle, da bi utvrdili tko su osobe javnog prava moramo znati tko su javni naručitelji i sektorski naručitelji prema propisima o javnoj nabavi. Definicija navedenih naručitelja dani su člankom 6. i 7. Zakona o javnoj nabavi.

Tako su, prema odredbama članka 6.stavka 1. Zakona o javnoj nabavi, javni naručitelji:

- 1) Republika Hrvatska, odnosno državna tijela Republike Hrvatske
- 2) jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- 3) tijela javnog prava i
- 4) udruženja koje je osnovalo jedno ili više tijela iz točaka 1., 2. ili 3. ovoga stavka.

U ostalim stavkama istog članka dana su dodatna pojašnjenja u svezi javnih naručitelja te ih citiramo u cijelosti:

(2) *Državna tijela Republike Hrvatske su javni naručitelji navedeni u Prilogu I. ovoga Zakona, kao i druga središnja tijela državne uprave te njihovi pravni sljednici.*

(3) *Decentralizirani javni naručitelji su javni naručitelji iz stavka 1. točaka 2. i 3. ovoga članka ili njihova udruženja.*

(4) *Tijela javnog prava su subjekti koji ispunjavaju sve sljedeće uvjete:*

- 1) *imaju pravnu osobnost*
- 2) *osnovani su posebno u svrhu zadovoljavanja potreba u općem interesu, koje nemaju industrijski ili trgovački značaj, i*
- 3) *u iznosu većem od 50 % financira ih javni naručitelj ili su podložna upravljačkom nadzoru od strane javnog naručitelja ili je više od polovine članova njihovih upravnih, upravljačkih ili nadzornih tijela imenovao javni naručitelj.*

(5) *Indikativan popis javnih naručitelja u Republici Hrvatskoj središnje tijelo državne uprave nadležno za politiku javne nabave objavljuje na Portalu javne nabave i ažurira prema potrebi.*

Prema članku 7. stavci 1. Zakona o javnoj nabavi **sektorski naručitelji su:**

- 1) javni naručitelji koji obavljaju jednu od sektorskih djelatnosti
- 2) trgovačka društva u kojima javni naručitelj ima ili može imati, izravno ili neizravno, prevladavajući utjecaj na temelju svojeg vlasništva, financijskog udjela ili na temelju pravila kojima je društvo uređeno i koja obavljaju jednu od sektorskih djelatnosti
- 3) drugi subjekti koji obavljaju jednu od sektorskih djelatnosti na temelju posebnih ili isključivih prava koja im je dodijelilo nadležno tijelo.

U ostalim stavkama istog članka pojašnjeni su pojmovi koji se koriste u gore navedenim nabranjima sektorskih naručitelja. Tako je propisano da se smatra da **javni naručitelj ima prevladavajući utjecaj** ako, izravno ili neizravno:

- 1) ima većinu upisanog kapitala društva, ili
- 2) kontrolira većinu glasova koji se odnose na dionice koje je društvo izdalo, ili
- 3) može imenovati više od polovine članova nadzornog, upravnog ili odgovarajućeg tijela za upravljanje te vođenje poslova društva.

Posebna ili isključiva prava u smislu ovoga članka su prava koja dodjeljuje nadležno tijelo na temelju zakona, podzakonskog propisa ili akta uprave čiji učinak je ograničavanje obavljanja sektorske djelatnosti na jednog ili više subjekata te koje značajno utječu na mogućnost drugih subjekata da obavljaju takvu djelatnost. Prava koja su dodijeljena putem javno objavljenog postupka, u kojem su bili određeni objektivni kriteriji za dodjelu tih prava, ne smatraju se posebnim ili isključivim pravima u smislu stavka 3. ovoga članka.

Za utvrđivanje da li je netko obveznik javne nabave bitan je i **Pravilnik o popisu obveznika primjene Zakona o javnoj nabavi**. No, bitno je naglasiti, da su neki subjekti obveznici javne nabave iako nisu navedeni u popisu navedenog Pravilnika. To je izrijeком naglašeno člankom 2. navedenog Pravilnika:

Državna i druga tijela kao i pravne osobe koje ispunjavaju uvjete iz članka 5. stavka 1. Zakona o javnoj nabavi, te trgovačka društva i subjekti koji ispunjavaju uvjete iz članka 6. stavka 1. Zakona o javnoj nabavi, obvezni su primjenjivati Zakon o javnoj nabavi i u slučaju kad nisu navedeni u ovom Pravilniku.

Iz navedenog je razvidno da su i **Pravilnik i popis javnih naručitelja** koji se objavljuje na Portalu javne nabave **samo indikativni**, te da i u slučaju kada nije izrijeком navedena, **svaka osoba mora provjeriti da li udovoljava kriterijima za javne odnosno sektorske naručitelje koji su propisani Zakonom o javnoj nabavi**.

2. Pravo na zateznu kamatu

U uvodnom dijelu prenijeli smo definicije zatezne kamate iz koje proizlazi da je nastanak prava na obračun zatezne kamate povezan s kašnjenjem ispunjenja novčane obveze od strane dužnika.

Prema članku 183. stavku 1. ZOO-a dužnik dolazi u zakašnjenje kad ne ispunji obvezu u roku određenom za ispunjenje. Treba naglasiti da pravo na zateznu kamatu proizlazi iz samog čina kašnjenja, te da nije potrebno utvrđivati da li je vjerovniku zbog kašnjenja nastala ikakva šteta. Navedeno je jasno istaknuto člankom 30. ZOO-a.

Iz navedenog je jasno da je za početak obračuna zatezne kamate bitno znati koji je rok za ispunjenje obveze. U nastavku prenosimo odredbe ZOO-a i ZoFPiPN-a kojima je to propisano.

2.1. Nastanak prava na zateznu kamatu - utvrđivanje roka za ispunjenje obveze

Odredbama članka 173. ZOO-a propisano da je **dužnik dužan ispuniti obvezu u roku koji je predviđen ugovorom**. Ako rok ispunjenja nije predviđen ugovorom, dužnik je dužan ispuniti obvezu u roku koji je predviđen zakonom. Ako rok nije određen ni ugovorom niti zakonom, a cilj posla, narav obveze i ostale okolnosti ne zahtijevaju stanovit rok za ispunjenje, vjerovnik može zahtijevati odmah ispunjenje obveze, a dužnik sa svoje strane može zahtijevati od vjerovnika da odmah primi ispunjenje.

Da bi utvrdili u kojem trenutku počinje kašnjenje moramo znati koji je **rok ispunjenja novčane obveze**. U tu svrhu prenosimo **odredbe članka 174. ZOO-a** koji propisuju vrijeme ispunjenja obveze.

“(1) Ako trgovačkim ugovorom ili ugovorom između trgovca i osobe javnog prava nije predviđen rok za ispunjenje novčane obveze, dužnik je dužan, bez potrebe da ga vjerovnik na to pozove, ispuniti tu obvezu u roku od 30 dana koji počinje teći:

- od dana kad je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu,
- od dana kad je vjerovnik ispunio svoju obvezu, ako nije moguće sa sigurnošću utvrditi dan primitka računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu ili ako je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije negoli je vjerovnik ispunio svoju obvezu,
- od dana proteka roka za pregled predmeta obveze, ako je ugovorom ili zakonom predviđen određeni rok za takav pregled, a dužnik je primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije proteka toga roka.

(2) Ništetna je odredba ugovora iz stavka 1. ovoga članka kojom je ugovoren duži rok za ispunjenje novčane obveze, ako na temelju okolnosti slučaja, a poglavito trgovačkih običaja i naravi predmeta obveze, proizlazi da je tako ugovorenim rokom ispunjenja, suprotno načelu savjesnosti i poštenja, prouzročena očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika.

(3) Prilikom ocjene je li odredba ugovora iz stavka 1. ovoga članka o roku ispunjenja novčane obveze ništetna, uzet će se, između ostalog, u obzir jesu li postojali opravdani razlozi za odstupanje od zakonom predviđenog roka ispunjenja.”

Rokovima ispunjenja novčanih obveza bave se i odredbe ZoFPiPN-a. Tako su **člankom 11. ZoFPiPN-a** propisani **rokovi ispunjenja novčanih obveza u poslovnim transakcijama između poduzetnika** na slijedeći način:

Objavite financijske izvještaje u RiPup-u

980,00 kn + PDV
Tel.: 01 49 21 737

“(1) U poslovnim transakcijama među poduzetnicima može se ugovoriti rok ispunjenja novčane obveze do **60 dana**.

(2) **Iznimno od stavka 1. ovoga članka, ako ne postoje okolnosti iz članka 14. stavka 5. ovoga Zakona, kod ugovora o robno trgovačkom kreditu može se ugovoriti u pisanom obliku i duži rok ispunjenja novčane obveze, a koji rok ni u kojem slučaju ne može biti dulji od 360 dana.**

(3) Ako ugovorom među poduzetnicima nije ugovoren rok za ispunjenje novčane obveze, dužnik je dužan, bez potrebe da ga vjerovnik na to pozove, ispuniti novčanu obvezu u roku od **30 dana**.

(4) Rok za ispunjenje novčane obveze **počinje teći od:**

1. dana kad je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu, ili

2. dana kad je vjerovnik ispunio svoju obvezu:

- ako nije moguće sa sigurnošću utvrditi dan primitka računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu ili,
- ako je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije negoli je vjerovnik ispunio svoju obvezu, ili

3. dana isteka roka za pregled predmeta obveze, ako je ugovorom ili zakonom predviđen određeni rok za takav pregled, a dužnik je primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije isteka toga roka.

(5) Rok za pregled predmeta obveze iz stavka 4. točke 3. ovoga članka ne može biti duži od 30 dana od dana primitka predmeta obveze.

(6) **Iznimno, ako je to opravdano posebnim okolnostima, kao što je to primjerice posebna narav predmeta obveze, ako ne postoje okolnosti iz članka 14. stavka 5. ovoga Zakona, ugovorne strane mogu ugovoriti u pisanom obliku i duži rok od roka iz stavka 5. ovoga članka.**

Odredbama članka 12. ZoFPiPN-a odvojeno su dana pravila o **rokovima ispunjenja novčanih obveza u poslovnim transakcijama između poduzetnika i osoba javnog prava**, koja također citiramo:

“(1) U poslovnim transakcijama između poduzetnika i osoba javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik novčane obveze, može se ugovoriti rok ispunjenja novčane obveze do **30 dana**.

(2) **Iznimno od stavka 1. ovoga članka, ako ne postoje okolnosti iz članka 14. stavka 6. ovoga Zakona, može se ugovoriti u pismenom obliku i duži rok ispunjenja novčane obveze, ako je to objektivno opravdano posebnim značajkama i naravi ugovora, ali ne duži od 60 dana.**

(3) Ako ugovorom između poduzetnika i osobe javnog prava u kojem je osoba javnog prava dužnik novčane obveze nije ugovoren rok za ispunjenje novčane obveze, dužnik je dužan, bez potrebe da ga vjerovnik na to pozove, ispuniti novčanu obvezu u roku od 30 dana.

(4) Rok za ispunjenje novčane obveze iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka počinje teći od dana određenog člankom 11. stavkom 4. ovoga Zakona.

(5) U poslovnim transakcijama iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka, na rok za pregled predmeta obveze primjenjuje se odredba članka 11. stavka 5. ovoga Zakona.

(6) Rok za pregled predmeta obveze iz članka 11. stavka 6. ovoga Zakona mora biti naveden u natječajnoj dokumentaciji.”

2.2. Prestanak prava na zateznu kamatu

Kada prestaje obveza za plaćanje zatezne kamate može se izvesti iz opće odredbe o prestanku obveza iz članka 160. ZOO-a:

“Obveza prestaje suglasnošću volja sudionika u obveznom odnosu, ispunjenjem i u drugim zakonom određenim slučajevima. Prestankom glavne obveze gase se jamstvo, zalog i druga sporedna prava.”

Zatezna kamata spada u sporedna prava glavne obveze. Iz gore navedene odredbe razvidno je da **obveza plaćanja zatezne kamate postoji sve dok postoji obveza plaćanja glavne obveze**.

No u slučaju kada se radi o dugu koji se odnosi na kamatu, postupak je nešto drugačiji zbog zabrane obračunavanja kamate na kamatu. Zatezne kamate u ovom slučaju mogu se obračunati ali uz uvjet dan člankom 31. ZOO-a. Navedenu odredbu citiramo:

“Na dospjele a neisplaćene zatezne kamate ne teku zatezne kamate, osim kad je to zakonom određeno. Na iznos neisplaćenih kamata mogu se zahtijevati zatezne kamate samo od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.”

Međutim, ukoliko plaćanjem glavnog duga nije plaćena zatezna kamata u vezi glavnog duga tada obveza za plaćanjem zateznih kamata postaje poseban dug koji se može utužiti. Postupanje u tom slučaju propisano je člankom 31. stavkom 2. ZOO-a u kojem se navodi da :

“Na iznos neisplaćenih kamata mogu se zahtijevati zatezne kamate samo od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.”

Stavkom 1. istog članka ZOO-a istaknuto je da na *dospjele a neisplaćene zatezne kamate ne teku zatezne kamate, osim kad je to zakonom određeno*.

3. Utvrđivanje stope zatezne kamate

U ovom članku prenosimo odredbe ZOO-a i ZoFPiPN-a kojima je propisan način izračunavanja stope zakonske zatezne kamate, te ugovorne zatezne kamate, te dajemo praktičan primjer kako izračunati visinu stope zakonske i ugovorne zatezne kamate iz referentne stope objavljene za referentno razdoblje od 1. studenoga do 30. travnja. No prije toga pojašnjavamo što je referentna stopa i tko, gdje i kada je objavljuje.

3.1. Referentna stopa - osnova za izračun stope zatezne kamate

Na koji se način utvrđuje zatezna kamata temeljem odredbi ZOO-a propisano je odredbama članka 29. ZOO-a. Tako je prema članku 29. ZOO-a propisano da se **stopa zateznih kamata određuje, za svako polugodište, uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za određene postotne poene**.

Na prosječnu kamatnu stopu na stanje kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima upućuje i definicija pojma “referentna stopa” iz članka 3. točke 20. ZoFPiPN-a koja se prema definiciji iz točke 19. istog članka koristi za izračun zatezne kamate umanjujući je pa potom uvećavajući za određene postotne poene.

Koje postotne poene treba koristiti ovisi o tome za koje odnose se računa zatezna kamata. Izračun stope zatezne kamate za pojedine odnose pojasnit ćemo u poglavljima koji slijede. U ovom poglavlju pojasnit ćemo **kako doći do referentne stope za određeno referentno razdoblje** - odnosno kako doći do prosječne kamatne stope na stanje kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima za određeno referentno razdoblje.

ističemo...

Prema članku 29. stavku 8. ZOO-a navedenu prosječnu kamatnu stopu za referentno razdoblje utvrđuje Hrvatska narodna banka i dužna ju je svakog 1. siječnja i 1. srpnja objaviti u "Narodnim novinama".

Prema stavku 9. istog članka ZOO-a, **referentno razdoblje za objavu na dan 1. siječnja obuhvaća razdoblje od 1. svibnja do 31. listopada**, a **referentno razdoblje za objavu na dan 1. srpnja obuhvaća razdoblje od 1. studenoga do 30. travnja**. U nastavku prenosi-mo objave prosječnih kamatnih stopa za na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima za referenta razdoblja od 1. svibnja 2015. do 30. travnja 2019.

Nar. nov., br. 64/2019	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. studenoga 2018. do 30. travnja 2019. iznosi 3,30%
Nar. nov., br. 1/2019	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. svibnja 2018. do 31. listopada 2018. iznosi 3,54% .
Nar. nov., br. 59/2018	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. studenoga 2017. do 30. travnja 2018. iznosi 3,82% .
Nar. nov., br. 1/2018	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. svibnja 2017. do 31. listopada 2017. iznosi 4,09% .
Nar. nov., br. 64/2017	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. studenoga 2016. do 30. travnja 2017. iznosi 4,41% .
Nar. nov., br. 1/2017	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. svibnja 2016. do 31. listopada 2016. iznosi 4,68% .
Nar. nov., br. 60/2016	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. studenoga 2015. do 30. travnja 2016. iznosi 4,88% .
Nar. nov., br. 140/2015	Prosječna kamatna stopa za referentno razdoblje od 1. svibnja 2015. do 31. listopada 2015. iznosi 5,05% .

3.2. Utvrđivanje stope zatezne kamate prema ZOO-u

Kada nam je poznata referentna stopa možemo pristupiti izračunu stope zatezne kamate za referentno razdoblje. Način izračunavanja stope zatezne kamate prema ZOO-u propisana je člankom 29. stavkom 2. ZOO-a. Navedenu odredbu citiramo:

*"Stopa zateznih kamata na odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava određuje se, za svako polugodište, **uvećanjem prosječne kamatne stope** na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu **za pet postotnih poena**, a u ostalim odnosima **za tri postotna poena.**"*

Iz citirane odredbe razvidno je da se prema odredbama ZOO-a za svako polugodište utvrđuju dvije stope zatezne kamate.

- 1) Zatezna kamata koja se primjenjuje **na odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava** dobije se primjenom slijedećeg pravila:

REFERENTNA
STOPA

+

5 %

- 2) Zatezna kamata koja se primjenjuje **u ostalim odnosima** dobije se primjenom slijedećeg pravila:

REFERENTNA
STOPA

+

3 %

Primjenom navedenih pravila izračuna na referentnu stopu objavljenu za referentno razdoblje od 1. studenoga 2018. do 30. travnja 2019. koja iznosi 3,30% dobit ćemo slijedeće stope zateznih kamata:

- 1) Zatezna kamata koja se primjenjuje **na odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava** g iznosi **8,30%** (3,30% + 5%)
- 2) Zatezna kamata koja se primjenjuje **u ostalim odnosima** g iznosi **6,30%** (3,30% + 3%).

U nastavku dajemo pregled zateznih kamata koje se koriste za razdoblja od 11.09.1996 do 31.12.2019.

Pregled zateznih kamata iz ZOO-a za razdoblja od 11.09.1996. do 31.12.2019.

R. br.	Razdoblje primjene	Godišnja stopa zatezne kamate	
		Za odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava	Za ostale odnose
1	2	3	4
1.	od 11.09.1996. do 30.06.2002.	18,00%	18,00%
2.	od 01.07.2002. do 02.11.2004.	15,00%	15,00%
3.	od 03.11.2004. do 31.12.2007.	15,00%	15,00%
4.	od 01.01.2008. do 30.06.2011.	17,00%	14,00%
5.	od 01.07.2011. do 29.06.2013.	15,00%	12,00%
6.	od 30.06.2013. do 31.12.2013.	15,00%	12,00%
7.	od 01.01.2014. do 30.06.2014.	15,00%	12,00%
8.	od 01.07.2014. do 31.12.2014.	15,00%	12,00%
9.	od 01.01.2015. do 30.06.2015.	15,00%	12,00%
10.	od 01.07.2015. do 31.07.2015.	15,00%	12,00%
11.	od 01.08.2015. do 31.12.2015.	10,14%	8,14%
12.	od 01.01.2016. do 30.06.2016.	10,05%	8,05%
13.	od 01.07.2016. do 31.12.2016.	9,88%	7,88%
14.	od 01.01.2017. do 30.06.2017.	9,68%	7,68%
15.	od 01.07.2017. do 31.12.2017.	9,41%	7,41%

R. br.	Razdoblje primjene	Godišnja stopa zatezne kamate	
		Za odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava	Za ostale odnose
1	2	3	4
16.	od 01.01.2018. do 30.06.2018.	9,09%	7,09%
17.	od 01.07.2018. do 31.12.2018.	8,82%	6,82%
18.	od 01.01.2019. do 30.06.2019.	8,54%	6,54%
19.	od 01.07.2019. do 31.12.2019.	8,30%	6,30%

3.3. Izračun stope zatezne kamate prema ZoFPiPN-u

Prema članku 3. točkama 19. i 20. ZoFPiPN-a "zakonska kamata za kašnjenje s plaćanjem" jest osnovna kamatna stopa za kašnjenje s plaćanjem po stopi koja je jednaka iznosu referentne stope uvećana za 8 postotnih poena. "Referentna stopa" jest osnovna kamatna stopa za kašnjenje s plaćanjem a jednaka je prosječnoj kamatnoj stopi na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima koja je izračunata za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu umanjenoj za 3 postotna poena.

Iz navedenih odredbi proizlazi da se za izračun zatezne kamate prema odredbama ZoFPiPN-a koristi slijedeća formula:

$$\text{REFERENTNA STOPA} - 3\% + 8\%$$

Primjenom navedenih pravila izračuna na referentnu stopu objavljenu za referentno razdoblje od 1. studenoga 2018. do 30. travnja 2019. koja iznosi 3,30% dobit ćemo da zatezna kamata prema odredbama ZoFPiPN-a iznosi 8,30% (3,30% - 3% + 8%)

U nastavku dajemo pregled zateznih kamata koje se koriste za razdoblja od 11.09.1996 do 31.12.2019.

Pregled zateznih kamata iz ZoFPiPN-a za razdoblja od 11.09.1996. do 31.12.2019.

R. br.	Razdoblje primjene	Zatezna kamata između poduzetnika i između poduzetnika i osobe javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik
1	2	3
1.	od 11.09.1996. do 30.06.2002.	18,00%
2.	od 01.07.2002. do 02.11.2004.	15,00%
3.	od 03.11.2004. do 31.12.2007.	15,00%
4.	od 01.01.2008. do 30.06.2011.	17,00%
5.	od 01.07.2011. do 29.06.2013.	15,00%
6.	od 30.06.2013. do 31.12.2013.	12,40%
7.	od 01.01.2014. do 30.06.2014.	12,35%
8.	od 01.07.2014. do 31.12.2014.	12,29%
9.	od 01.01.2015. do 30.06.2015.	12,14%
10.	od 01.07.2015. do 31.07.2015.	12,13%
11.	od 01.08.2015. do 31.12.2015.	10,14%
12.	od 01.01.2016. do 30.06.2016.	10,05%

R. br.	Razdoblje primjene	Zatezna kamata između poduzetnika i između poduzetnika i osobe javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik
1	2	3
13.	od 01.07.2016. do 31.12.2016.	9,88%
14.	od 01.01.2017. do 30.06.2017.	9,68%
15.	od 01.07.2017. do 31.12.2017.	9,41%
16.	od 01.01.2018. do 30.06.2018.	9,09%
17.	od 01.07.2018. do 31.12.2018.	8,82%
18.	od 01.01.2019. do 30.06.2019.	8,54%
19.	od 01.07.2019. do 31.12.2019.	8,30%

4. Iz kojeg propisa koristiti stopu zatezne kamate?

Od 30. lipnja 2013., kada su stupile na snagu izmjene i dopune ZoFPiPN-a iz Nar. nov., br. 81/2013, primjena zatezne kamate za pojedine pravne i fizičke osobe, te za pojedine transakcije reguliran je i odredbama tog propisa i odredbama ZOO-a. Postavlja se pitanje u kojim slučajevima treba primijeniti pravila iz ZoFPiPN-a, a u kojim pravila ZOO-a. ZOO je opći propis, pa je način utvrđivanja kamata prema odredbama tog propisa relevantan u slučaju kada način utvrđivanja kamata nije propisan odredbama nekog drugog propisa

ističemo...

To znači da za sve slučajeve koji su navedeni u ZoFPiPN-a treba primijeniti odredbe tog propisa, a u svim ostalim slučajevima odredbe ZOO-a.

Odredba po kojoj ćemo utvrditi tko je obveznik primjene ZoFPiPN-a dana je člankom 10.a ZoFPiPN-a koji citiramo:

"Članak 10.a

(1) Ovaj odjeljak odnosi se na poslovne transakcije između poduzetnika i između poduzetnika i osoba javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik novčane obveze.

(2) Odredbe ovoga odjeljka ne primjenjuju se na novčane obveze koje su obuhvaćene postupcima koji se vode na temelju odredbi ovoga Zakona i Stečajnog zakona."

Dakle, da bismo utvrdili kada se primjenjuje koji propis promatrat ćemo isključivo ovu odredbu, te druge odredbe ZoFPiPN-a koje pomažu u razumijevanju ove odredbe.

4.1. Razgraničenje poduzetnik - trgovac

Iz članka 10.a ZoFPiPN-a razvidno je da se ovaj propis odnosi na poduzetnike i osobe javnog prava u slučaju kada je osoba javnog prava dužnik. Odredbe ZOO-a također kao sudionike razmatraju osobe javnog prava, ali se umjesto pojma poduzetnik koristi pojam trgovac. Obzirom da u ova dva propisa nema razlike u definiranju pojma osobe javnog prava (vidi poglavlje 1.4.3. ovog članka), potrebno je razmotriti kakva je razlika u definicijama pojma poduzetnik i pojma trgovac. Same definicije pojmova dali smo u poglavljima 1.4.2. i 1.4.3. ovog članka. U nastavku rezimiramo sve navedeno u zaključak.

Definicija poduzetnika dana je člankom 3. stavkom 1. točkom 1. ZoFPiPN-a i ona po značenju u potpunosti odgovara definiciji trgovca koju koristi ZOO. Međutim u članku 4. ZoFPiPN-a nabrojane su pravne osobe koje ne primjenjuju odredbe ZoFPiPN-a koje se odnose

za zateznu kamatu. Iz tog razloga **poduzetnike koji su obveznici primjene odredbi ZoFPiPN-a za potrebe ovog članka nazivamo poduzetnicima iz ZoFPiPN-a**, čime naglašavamo da u te poduzetnike nisu uključeni svi koji odgovaraju definiciji trgovca prema odredbama Z00-a odnosno ZTD-a.

Iz navedenog proizlazi da ukoliko je jedan od sudionika transakcije za čije kašnjenje treba obračunati zateznu kamatu **osoba koja nije poduzetnik iz ZoFPiPN-a** pri obračunu zatezne kamate treba primijeniti odredbe Z00-a. Detaljno o definiranju pojma poduzetnik temeljem odredbi ZoFPiPN-a pisali smo u poglavlju 1.4.1. ovog članka.

4.2. Razgraničenje za osobe javnog prava

Osoba javnog prava na jednak je način definirana i u odredbama Z00-a i u odredbama ZoFPiPN-a. Detaljniju pomoć u utvrđivanju tko je osoba javnog prava dali smo u poglavlju 1.4.3. ovog članka. Međutim, iako se definiranje pojma "osoba javnog prava" iz oba propisa ne razlikuje, **odredbe ZoFPiPN-a će primjenjivati osobe javnog prava samo ukoliko je takva osoba dužnik novčane obveze** što je izrijekom navedeno u članku 10.a ZoFPiPN-a.

4.3. Ostala razgraničenja

Odredbe ZoFPiPN-a spominju isključivo odnos između poduzetnika i između poduzetnika i osobe javnog prava kada se osoba javnog prava javlja kao dužnik. Odredbe Z00-a spominju iste odnose, ali koriste i puno općenitiju formulaciju iz koje se vide da su u odredbe uključeni i svi odnosi iz trgovačkih ugovora. To znači da se odredbe Z00-a primjenjuju i u slučaju kada barem jedan od sudionika nije trgovac ili osoba javnog prava.

ističemo...

Odredbe Z00-a primjenjuju se i u slučajevima kada je barem jedan od sudionika trgovačkog ugovora građanin ili druga osoba koja nije trgovac ili osoba javnog prava.

Člankom 10.a stavkom 2. ZoFPiPN-a propisano je da se zatezne kamate temeljem odredbi tog propisa ne primjenjuju na novčane obveze koje su obuhvaćene postupcima koji se vode na temelju odredbi ZoFPiPN-a i Stečajnog zakona.

Treba istaći i da se **odredbe ZoFPiPN-a** na ponešto drugačiji način odnose prema, uvjetno rečeno, općim karakteristikama transakcije. Tako se u prvom članku odjeljka u kojim su regulirane kamate **ističe da se poglavlje odnosi na poslovne transakcije** između poduzetnika i između poduzetnika i osoba javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik novčane obveze. odredbom članka 3. točkom 16. definiran je pojam poslovnih transakcija:

"Poslovne transakcije" jesu transakcije između poduzetnika ili između poduzetnika i osoba javnog prava koje rezultiraju dobavom robe ili pružanjem usluga za novčanu naknadu.

Odredbom članka 29. stavka 1. Z00-a propisano je da dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duuguje, pored glavnice, i zatezne kamate. Iz navedenog je razvidno da se odredbe ZoFPiPN-a primjenjuju kada se radi o transakcijama koje rezultiraju dobavom robe ili pružanjem usluga za novčanu naknadu, dok će se **odredbe Z00-a primjenjivati na ostale transakcije i to:**

- kada se ne radi o odnosu između poduzetnika ili između poduzetnika i osoba javnog prava,
- kada se ne radi o transakcijama koje rezultiraju dobavom robe ili pružanjem usluga.

5. Obračun zatezne kamate

U ovom članku pojašnjavamo primjenu stope zatezne kamate za izračun iznosa zatezne kamate koju dužnik duuguje vjerovniku za kašnjenje u plaćanju.

Prema članku 1164. stavci 2. Z00-a, od 1. siječnja 2018. prestaju važiti odredbe članka 1., 2., 5., 6., 7., 8., 9. stavka 1. točke 1. i članka 10. Zakona o kamatama ("Narodne novine", br.94/04). Preostale odredbe Zakona o kamatama i dalje su na snazi, što uključuje i članak 3. Zakona o kamatama koji propisuje način obračunavanja zatezne kamate. Odredbe navedenog članka prenosimo u cijelosti:

"(1) Zatezna kamata obračunava se primjenom dekurzivnoga jednostavnoga kamatnog računa na dospjelu glavnica bez pripisa zatezne kamate glavnici istekom obračunskog razdoblja.

(2) Pri obračunu zatezne kamate primjenjuje se ovaj matematički izraz:

$$K = \frac{C \times p \times n}{100}$$

gdje oznake imaju sljedeće značenje:

K = zatezna kamata p = stopa zatezne kamate
 C = glavnica n = broj godina

(3) Pri obračunu zatezne kamate za obračunsko razdoblje kraće od jedne godine primjenjuje se kalendarski broj dana za tu godinu i koristi se ovaj matematički izraz:

$$K = \frac{C \times p \times d}{36.500}$$

odnosno za prijestupnu godinu :

$$K = \frac{C \times p \times d}{36.600}$$

gdje oznake imaju sljedeće značenje:

K = zatezna kamata p = stopa zatezne kamate
 C = glavnica d = broj dana

U nastavku kroz praktične primjere pojašnjavamo primjenu navedenih formula

5.1. Obračun zateznih kamata za 2019.

Zatezne kamate obračunavamo za razdoblja kraća od godinu dana u slijedećim slučajevima:

- a) kada je razdoblje unutar godine, a datum početka ili završetka obračuna nisu krajnji datumi u godini.
- b) kada je razdoblje obračuna traje dvije ili više godina, a početni datum je tijekom godine
- c) kada je razdoblje obračuna traje dvije ili više godina, a krajnji datum je tijekom godine
- d) kada se obračun radi za godinu u kojoj se stopa zateznih kamata mijenjala tijekom godine

Obzirom da se danas i u većini prethodnih godina koriste dvije stope zateznih kamata po godini, u najvećem broju slučajeva primjenjivat će se formule iz članka 10. stavka 3. Zakona o kamatama.

U nastavku dajemo primjer obračuna zatezne kamate za razdoblje tijekom 2019. godine. Naglašavamo da treba voditi računa i da li razdoblje obračuna obuhvaća datum kada se mijenja stopa zatezne kamate u 2019. godini. Naime, tada i tijekom 2019. godine trebamo obračun obavljati u dva niza kako je to prikazano u primjeru koji slijedi.

Primjer 1. - Obračun zatezних kamata u 2019.

Društvo "X" d.o.o. isporučilo je 1. travnja 2019. godine robu društvu "Y" d.o.o. u iznosu od **100.000,00** kn. Ugovoreni rok plaćanja je 30 dana, a ugovorne kamate su 0%. Društvo "Y" d.o.o. dana **1. svibnja 2019.** podmirilo je **30.000,00** kuna, a **1. rujna 2019.** daljnjih **40.000,00** kuna.

Društvo "X" d.o.o. na dan **31.12.2019.** obračunava zatezne kamate.

Za obračun zatezних kamata u navedenoj transakciji primjenjuju se odredbe ZoFPiPN-a. Obzirom da je u 2019. godini stopa zatezne kamate ista za odnose između poduzetnika (prema odredbama ZoFPiPN-a) kao i za odnose između trgovaca (prema odredbama ZOO-a) nije potrebno provjeravati da li se primjenjuju odredbe ZOO-a ili ZoFPiPN-a.

Izračunate kamatne stope prema odredbama **ZOO-a** za prethodna razdoblja preuzeli smo iz tablice "Pregled zakonskih zatezних kamata od 11.9.1996. do 31.12.2019." iz stupca po nazivom "**između poduzetnika i između poduzetnika i osobe javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik**" (vidi str. 200 časopisa RiPup 10/2019).

Obračun ugovorne kamate i zatezne kamate (primjena odredbi ZOO-a)

Red. br.	Razdoblje obračuna				Osnovica (u kunama)	Kam. stopa	Dani (kol.3 - kol.2)	F*	Iznos kte (u kunama)
	Početni datum		Krajnji datum						
1	2		3		4	5	6	7	8
12.	od	1.5.2019.	do	30.6.2019.	70.000,00	8,54%	61	1	999,06
13.	od	1.7.2019.	do	31.8.2019.	70.000,00	8,30%	62	1	986,90
13.	od	1.9.2019.	do	31.12.2019.	30.000,00	8,30%	122	1	832,27
Ukupno									2.818,23

SLOŽITI DONJI TEKST – PAZITI DA SE NE RASPADNU FORMULE!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

F* Iznosi iz stupca 8 dobiju se primjenom formula iz članka 10. stavka 3. Zakona o kamata koje smo prikazali u poglavlju 5. ovisno da li je u koloni 7 upisana oznaka 1 ili 2:

Oznaka 1 (za redovne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.500}$$

Oznaka 2 (za prijestupne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.600}$$

Dužnik po osnovi zatezne kamate ukupno na dan 31. prosinca duguje **2.818,23** kn.

5.2. Primjeri određivanja stope zatezne kamate za prethodna razdoblja s obračunom

Zatezne kamate treba obračunati i evidentirati u poslovnim knjigama kada su prema računovodstvenim pravilima stečeni uvjeti da se kod vjerovnika priznaju pozicije potraživanja i prihoda, odnosno kod dužnika pozicije obveza i rashoda. U pojedinim slučajevima primjena računovodstvenih pravila dovest će do slučaja da se zatezne kamate trebaju zaračunati za više prethodnih godina.

Redovni slučajevi kada se radi obračun zatezних kamata za više prethodnih godina odjednom nastaju u slučaju **kada se završe sudski procesi** bilo donošenjem odluke suda ili sudskom nagodbom.

Za razdoblja obračuna zatezних kamata **prije 30. lipnja 2013.** za sve odnose primjenjuju se propisi ZOO-a. Stupanjem na snagu odredbi ZoFPiPN-a, **od 30. lipnja 2013.** potrebno je znati na koje odnose i na koje sudionike treba primijeniti stope zatezних kamata dobivenih prema tom propisu.

ističemo...

Kako odrediti da li koristimo zateznu kamatu iz ZOO-a ili ZoFPiPN-a pojasnili smo u poglavlju 4. ovog članka.

U svakom časopisu RiPup u okviru rubrike "RiPup info" na kraju časopisa, objavljujemo podatke o stopama zatezних kamata izračunatih primjenom pravila iz ZOO-a i ZoFPiPN-a u tablici "**Pregled zakonskih zatezних kamata od 11.9.1996. do 31.12.2019.**". Iz te tablice **podatke o stopama zatezних kamata uzimaju:**

- **obveznici primjene ZoFPiPN-a za poslovne odnose** iz stupca pod nazivom "**između poduzetnika i između poduzetnika i osobe javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik**"
- **trgovci i osobe javnog prava za transakcije na koje se primjenjuje stopa iz ZOO-a** g iz stupca pod nazivom "**između trgovaca i trgovca i osobe javnog prava**"
- **sudionici transakcija kod kojih barem jedna osoba nije trgovac** g iz stupca pod nazivom "**između trgovaca i trgovca i osobe javnog prava**".

Podatci o stopama zakonskih zatezних kamata dostupni su na zadnjim stranicama svakog časopisa RiPup u tablici "**Pregled zakonskih zatezних kamata od 11.9.1996. do ___**".

U nastavku pravila za razvrstavanje pojašnjavam kroz primjere u kojima prikazujemo i izračun ukupnog iznosa duga za zateznu kamatu.

Primjer 2. - Obračun zatezних kamata prema ZOO-u

Dana 2. ožujka 2013. leasing društvo "X" d.d. sklopilo je s društvom "Y" d.o.o. kupoprodajni ugovor za osobno vozilo koje je društvu "Y" d.o.o. i isporučeno na taj dan. Obveza za plaćanje u iznosu od **200.000,00** kn dospjela je **3. lipnja 2013.**

Društvo "Y" d.o.o. kasni s plaćanjem i podmiruje svoju obvezu **9. rujna 2019.** Trgovačko društvo „X“ obračunava zakonsku zateznu kamatu za cijelo razdoblje kašnjenja potraživanja.

Obzirom da je kašnjenje počelo prije 1. kolovoza 2015. godine, stope zatezних kamata prema ZOO-u i ZoFPiPN-u su za ta razdoblja različite pa je osobito bitno utvrditi koja se stopa primjenjuje. Obzirom da leasing društvo prema članku 4. stavku 3. ZoFPiPN-a ne primjenjuje zatezne kamate iz ZoFPiPN-a, za izračun kamata **treba primijeniti stope dobivene primjenom pravila iz odredbi ZOO-a.**

Izračunate kamatne stope prema odredbama **ZOO-a** za prethodna razdoblja preuzeli smo iz tablice "Pregled zakonskih zatezних kamata od 11.9.1996. do 31.12.2019." iz stupca po nazivom "između trgovaca i trgovca i osobe javnog prava" (vidi str. 200 časopisa RiPup 10/2019).

Obračun zatezne kamate (primjena odredbi ZOO-a):

Red. br.	Razdoblje obračuna				Osnovica (u kunama)	Kam. stopa	Dani (kol.1 - kol.2)	F*	Iznos kte (u kunama)
	Početni datum		Krajnji datum						
1	2		3		4	5	6	7	8
1.	od	4.6.2013.	do	31.12.2013.	200.000,00	15,00%	211	1	17.342,47
2.	od	1.1.2014.	do	30.6.2014.	200.000,00	15,00%	181	1	14.876,71
3.	od	1.7.2014.	do	31.12.2014.	200.000,00	15,00%	184	1	15.123,29
4.	od	1.1.2015.	do	30.6.2015.	200.000,00	15,00%	181	1	14.876,71
5.	od	1.7.2015.	do	31.7.2015.	200.000,00	15,00%	31	1	2.547,95
6.	od	1.8.2015.	do	31.12.2015.	200.000,00	10,14%	153	1	8.500,93
7.	od	1.1.2016.	do	30.6.2016.	200.000,00	10,05%	182	2	9.995,08
8.	od	1.7.2016.	do	31.12.2016.	200.000,00	9,88%	184	2	9.933,99
9.	od	1.1.2017.	do	30.6.2017.	200.000,00	9,68%	181	1	9.600,44
10.	od	1.7.2017.	do	31.12.2017.	200.000,00	9,41%	184	1	9.487,34
11.	od	1.1.2018.	do	30.6.2018.	200.000,00	9,09%	181	1	9.015,29
12.	od	1.7.2018.	do	31.12.2018.	200.000,00	8,82%	184	1	8.892,49
13.	od	1.1.2019.	do	30.6.2019.	200.000,00	8,54%	181	1	8.469,81
14.	od	1.7.2019.	do	9.9.2019.	200.000,00	8,30%	71	1	3.229,04
Ukupno									141.899,54

F* Iznosi iz stupca 8 dobiju se primjenom formula iz članka 10. stavka 3. Zakona o kamata koje smo prikazali u poglavlju 5. ovisno da li je u koloni 7 upisana oznaka 1 ili 2:

Oznaka 1 (za redovne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.500}$$

Oznaka 2 (za prijestupne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.600}$$

Dužnik po osnovi zatezne kamate ukupno na dan 31. prosinca duguje 141.899,54 kn.

Napomene:

- Knjiženje prihoda odnosno rashoda od kamata trebalo bi i kod vjerovnika i kod dužnika provesti na jednak način, kao što je prikazano u primjerima 5. i 6. ovog članka.

Primjer 3. - Obračun zatezних kamata prema ZoFPiPN-u - plaćanje u više rata

Temeljem trgovačkog ugovora i obavljene isporuke društvo "A" d.o.o. ima potraživanje od društva "F" koje iznosi **150.000,00** kn. Dug je dospio na naplatu **1. siječnja 2014.**

Dana **1. ožujka 2018.** društvo "A" primilo je na žiro račun uplatu od društva "F" u iznosu od **70.000,00** kuna. Preostali dio od **80.000,00** kuna uplaćeno je na žiro račun društva "A" dana **18. listopada 2019.**

Obzirom da je kašnjenje počelo prije 1. kolovoza 2015. godine, stope zatezних kamata prema ZOO-u i ZoFPiPN-u su za ta razdoblja različite pa je osobito bitno utvrditi koja se stopa primjenjuje. Obzirom da su oba sudionika transakcija obveznici primjene ZoFPiPN-a, za izračun kamata **treba primijeniti stope dobivene primjenom pravila iz odredbi ZoFPiPN-a.**

Izračunate kamatne stope prema odredbama **ZoFPiPN-a** za prethodna razdoblja preuzeli smo iz tablice "Pregled zakonskih zatezних kamata od 11.9.1996. do 31.12.2019." iz stupca po nazivom "između poduzetnika i između poduzetnika i osobe javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik" (vidi str. 200 časopisa RiPup 10/2019).

Obračun zatezne kamate (primjena odredbi ZoFPiP-N-a):

Red. br.	Razdoblje obračuna				Osnovica (u kunama)	Kam. stopa	Dani (kol.3 - kol.2)	F	Iznos kte (u kunama)
	Početni datum		Krajnji datum						
1	2		3		4	5	6	7	8
1.	od	1.1.2014.	do	30.6.2014.	150.000,00	12,35%	181	1	9.186,37
2.	od	1.7.2014.	do	31.12.2014.	150.000,00	12,29%	184	1	9.293,26
3.	od	1.1.2015.	do	30.6.2015.	150.000,00	12,14%	181	1	9.030,16
4.	od	1.7.2015.	do	31.7.2015.	150.000,00	12,13%	31	1	1.545,33
5.	od	1.8.2015.	do	31.12.2015.	150.000,00	10,14%	153	1	6.375,70
6.	od	1.1.2016.	do	30.6.2016.	150.000,00	10,05%	182	2	7.496,31
7.	od	1.7.2016.	do	31.12.2016.	150.000,00	9,88%	184	2	7.450,49
8.	od	1.1.2017.	do	30.6.2017.	150.000,00	9,68%	181	1	7.200,33
9.	od	1.7.2017.	do	31.12.2017.	150.000,00	9,41%	184	1	7.115,51
10.	od	1.1.2018.	do	28.2.2018.	150.000,00	9,09%	59	1	2.204,01
11.	od	1.3.2018.	do	30.6.2018.	80.000,00	9,09%	122	1	2.430,64
12.	od	1.7.2018.	do	31.12.2018.	80.000,00	8,82%	184	1	3.557,00
13.	od	1.1.2019.	do	30.6.2019.	80.000,00	8,54%	181	1	3.387,92
14.	od	1.7.2019.	do	18.10.2019.	80.000,00	8,30%	110	1	2.001,10
Ukupno									57.585,95

F Iznosi iz stupca 8 dobiju se primjenom formula iz članka 10. stavka 3. Zakona o kamata koje smo prikazali u poglavlju 5. ovisno da li je u koloni 7 upisana oznaka 1 ili 2:

Oznaka 1 (za redovne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.500}$$

Oznaka 2 (za prijestupne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.600}$$

Dužnik po osnovi zatezne kamate ukupno na dan 31. prosinca duguje 57.585,95 kn.

Napomene:

- Knjiženje prihoda odnosno rashoda od kamata trebalo bi i kod vjerovnika i kod dužnika provesti na jednak način, kao što je prikazano u primjerima 5. i 6. ovog članka.
- Dana 1. ožujka 2018. društvo je podmirilo dio duga u iznosu od 70.000,00 kn. Zbog navedenog mijenja se osnovica za obračun zatezних kamata s tim datumom na 80.000,00 kn što smo prikazali u retku s red. br. 11.

Primjer 4. - Obračun zatezних kamata kada je dužnik osoba koja nije trgovac

Društvo "X" d.o.o. odobrilo je 1. siječnja 2019. zajam osnivaču (članu) svog društva u iznosu **80.000,00** kn, s ugovorenom kamatom od 5,00% godišnje na rok od 40 dana. Dospijeće za osnovicu i kamatu je 10. veljače 2019.

Član društva nije vratio zajam na vrijeme, te mu društvo na kašnjenje u plaćanju s danom 31.12.2019. godine zaračunava zakonsku zateznu kamatu. Na taj dan obračunata je i ugovorna kamata.

Izračunate kamatne stope prema odredbama ZOO-a preuzeli smo iz tablice "Pregled zakonskih zatezних kamata od 11.9.1996. do 31.12.2019." iz stupca po nazivom "između osoba od kojih barem jedna osoba nije trgovac" (vidi str. 200 časopisa RiPup 10/2019).

Obračun ugovorne kamate i zatezne kamate za ostale odnose (primjena odredbi ZOO-a):

Red. br.	Razdoblje obračuna				Osnovica (u kunama)	Kam. stopa	Dani (kol.3 - kol.2)	F*	Iznos kte (u kunama)
	Početni datum		Krajnji datum						
1	2		3		4	5	6	7	8
Ugovorene kamate									
1.	od	1.1.2019.	do	9.2.2019.	80.000,00	5,00%	40	1	438,36
Ukupno ugovorene kamate									438,36
Zatezne kamate									
2.	od	10.2.2019.	do	30.6.2019.	80.000,00	6,54%	141	1	2.021,13
3.	od	1.7.2019.	do	18.10.2019.	80.000,00	6,30%	110	1	1.518,90
Ukupno zatezne kamate									3.540,03

F Iznosi iz stupca 8 dobiju se primjenom formula iz članka 10. stavka 3. Zakona o kamata koje smo prikazali u poglavlju 5. ovisno da li je u koloni 7 upisana oznaka 1 ili 2:

Oznaka 1 (za redovne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.500}$$

Oznaka 2 (za prijestupne godine)

$$\text{Kol 8.} = \frac{\text{kol. 4} \times \text{kol. 5} \times \text{kol. 6}}{36.600}$$

Poslovni događaji:

- 1) Iznos zajma od **80.000,00** kn isplaćen je članu društva sa žiro računa društva "x".
- 2) Obračunata je ugovorena kamata u iznosu od **438,36** kn.
- 3) Obračunata je zatezna kamata u iznosu od **3.540,03** kn.

Knjiženja kod trgovačkog društva "X":

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Dam zajam članu društva	80.000,00	1567	1000
2.	Obračun ugovornih kamata članu društva	438,36	1873	77600
3.	Obračun zateznih kamata članu društva	3.540,03	1873	77601

1567 - Dani zajmovi radnicima i članovima poduzetnika
1000 - Žiro-račun za redovno poslovanje
1873 - Potraživanja za kamate od članova poduzetnika

77600 - Prihodi od ugovorenih kamata od člana društva
77601 - Prihodi od zateznih kamata od člana društva

6. Ostale značajke i posebnosti

U zasebnim potpoglavljima pojašnjavamo još neke značajke zatezne kamate o kojima treba voditi računa prilikom izračuna visine duga za kašnjenje s plaćanjem u specifičnim slučajevima koje nismo spominjali u prethodnim poglavljima.

6.1. Položaj zatezne kamate u redosljedu namirenja

Koji je redosljed namirenja zateznih kamata u odnosu na glavnice i ostale troškove propisano je člankom 172. ZOO-a:

"Ako dužnik pored glavnice duguje i kamate i troškove, prvo se namiruju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica."

Ova odredba primjenjuje se na sve poslovne odnose, pa tako i na one uređene odredbama ZoFPiPN-om, obzirom da odredbama tog propisa redosljed namirenja nije propisan.

6.2. Zatezne kamate kod obročne otplate

Ako se u poslovnim transakcijama između poduzetnika i poduzetnika i osoba javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik novčane obveze ugovori obročna otplata, odredbe ovoga Zakona o pravnim posljedicama iz članka 12.a i 13., primjenjuju se na svaki obrok zasebno (čl. 14.a ZoFPiPN-a).

Prema navedenoj odredbi u poslovnim transakcijama između poduzetnika prema definiciji poduzetnika iz ZoFPiPN-a i poduzetnika prema definiciji poduzetnika iz ZoFPiPN-a i osoba javnog prava u kojima je osoba javnog prava dužnik novčane obveze, kada se ugovori obročna otplata tada se primjenjuju odredbe ZoFPiPN-a o zakonskim i ugovornim zateznim kamata na svaki obrok zasebno.

6.3. Treba li ugovarati zateznu kamatu?

Odredbom članka 12.a stavke 1. ZoFPiPN-a, ako dužnik zakasni s ispunjenjem novčane obveze **duguje** vjerovniku **bez ikakve daljnje opomene** pored glavnice, i **kamate za kašnjenje s plaćanjem**, pod uvjetom da je vjerovnik ispunio svoje ugovorne i zakonske obveze. Odredbom članka 14. stavke 1. ZoFPiPN-a propisano je da je **ništetna odredba** ugovora, činidba ili praksa, **kojom se isključuje, ograničava ili uvjetuje pravo vjerovnika na kamate za kašnjenje s plaćanjem**. Odredbom članka 29. st. 1. ZOO-a propisano je da **dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice, i zatezne kamate**.

Rok za ispunjenje novčane obveze može se ugovoriti, a ako se ne ugovori tada rok za ispunjenje novčane obveze nastaje u momentu kada vjerovnik pozove dužnika da ispuni obvezu (usmeno ili pismeno ili izvansudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čiji je cilj da se postigne ispunjenje obveze.

ističemo...

Iz navedenih odredbi razvidno je da zateznu kamatu nije potrebno ugovarati, već to pravo proizlazi iz navedenih zakonskih odredbi i ugovornim odredbama ne može se ograničiti, odnosno takve odredbe smatraju se ništetnima.

6.4. Ništetnost ugovorene zatezne kamate

Odredbama članka 29. stavaka 4. i 5. ZOO-a propisano je da odredba kojom se ugovara drugačija stopa zatezne kamate od zakonom propisane može biti proglašena ništetnom. Prema navedenim odredbama takva odredba smatrat će se ništetnom ako na temelju okolnosti slučaja, a poglavito trgovačkih običaja i naravi predmeta obveze, proizlazi da je tako ugovorenom stopom zateznih kamata, suprotno načelu savjesnosti i poštenja, prouzročena očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana. Odredbom članka 29. stavka 6. ZOO-a propisano je da ako je stopa ugovornih kamata viša od stope zateznih kamata, one ne mogu teći poslije dužnikova zakašnjenja

Iz navedenog je razvidno da se ugovorena kamata nakon zakašnjenja uspoređuje sa zakonskom kamatom, jer u slučaju **kada je ugovorena kamata viša od zakonske ne može teći poslije dužnikova zakašnjenja**, već se u tom slučaju kamata obračunava primjenom zakonske zatezne kamate. Iz gore navedenih odredbi proizlazi da će se **i niže ugovorena zatezna kamata od zakonske promatrati** obzirom na narav predmeta obveze i drugih okolnosti slučaja te usporediti s trgovačkim običajima **kako bi se utvrdilo da li je** tako ugovorenom stopa zateznih kamata **prouzročena očigledna neravnopravnost** u pravima i obvezama ugovornih strana. **U tom slučaju i tako ugovorena niža kamata smatrat će se ništetnom.**

7. Evidentiranje i porezni tretman zateznih kamata

Obračune zateznih kamata potrebno je evidentirati u poslovnim knjigama. Kod vjerovnika obračun zateznih kamata priznaje se kao povećanje potraživanja te se iskazuje prihodom razdoblja, dok se istovremeno kod dužnika evidentira povećanje obveze te se iskazuje rashodi po osnovi zateznih kamata. U ovom poglavlju pojašnjavamo na kojim se pozicijama financijskog izvještaja evidentiraju zatezne kamate, kroz primjere prikazujemo samo postupak evidentiranja. Zatezne kamate regulirane su i poreznim propisima koji pojašnjavaju kakav je status zateznih kamata u pogledu povećanja osnovice za obračun poreza.

7.1. Porezni tretman zateznih kamata

U ovom poglavlju razmatramo porezni status zateznih kamata sukladno odredbama propisa koji reguliraju porez na dobit, porez na dohodak i PDV, te mogućnost umanjenja obveze po osnovi zateznih kamata pomoću sklapanja porezne nagodbe koja je regulirana odredbama Općeg poreznog zakona.

7.1.1. Zatezne kamate i porez na dohodak

Kada pravo na zatezne kamate ostvaruje fizička osoba, tada se treba provjeriti kakava je oporezivost zateznih kamata kao primitka fizičkih osoba. U tu svrhu treba promotriti odredbe:

- Zakona o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 115/16 i 106/18)
- Pravilnika o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 10/17, 128/17, 106/18, 1/19 i 80/19)

Odredbom članka 22. stavka 3. Zakona o porezu na dohodak propisano je u kom slučaju se zatezne kamate ne smatraju dohotkom od nesamostalnog rada:

*“Ako poslodavac i isplatelj primitka, odnosno plaće i mirovine iz članka 21. ovoga Zakona isplaćuje radniku i fizičkim osobama te umirovljenicima plaću ili mirovinu **po sudskoj presudi, sudskoj nagodbi ili izvansudskoj nagodbi**, propisane zatezne kamate isplaćene po toj osnovi ne smatraju se primitkom od nesamostalnog rada i ne podliježu oporezivanju. Primitcima po osnovi nesamostalnog rada ne smatraju se niti zatezne kamate isplaćene **na temelju arbitražnih odluka** u skladu s posebnim propisom, zatezne kamate isplaćene **prema rješenju službeničkih sudova** te zatezne kamate **isplaćene na temelju nagodbi sklopljenih u postupcima za mirno rješenje spora** do visine zakonske stope zateznih kamata.”*

Iz navedene odredbe proizlazi da **sve druge isplate zateznih kamata radnicima za kašnjenja u isplati plaće ili drugih primitaka treba smatrati dohotkom od nesamostalnog rada.**

O isplatama neoporezivih zateznih kamata izvještava se na obrascu JOPPD sa oznakom neoporezivog primitka 16 - Naknade štete zbog posljedica nesreće na radu prema odluci suda ili nagodbi u tijeku sudskog postupka, ako je naknada određena u jednokratnom iznosu i zatezne kamate isplaćene temeljem plaće ili mirovine po sudskoj presudi

Ako se **primitci po osnovi zateznih kamata smatraju dohotkom od nesamostalnog rada**, tada se predujam poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak obračunava, obustavlja i uplaćuje na način propisan člankom 24. Zakona o porezu na dohodak.

Osim u dijelu koji se odnosi na nesamostalni rad, zatezne kamate u propisima o porezu na dohodak spominju se još i u odredbama koje reguliraju poslovanje osoba koje ostvaruju **dohodak od samostalne djelatnosti**. Tako je odredbom članka 34. stavka 1. točke 4. Pravilnika o porezu na dohodak propisano da se **naplaćene zatezne kamate na potraživanja iz poslovnih odnosa smatraju primitcima** po osnovi samostalne djelatnosti, dok je člankom 35. Pravilnika o porezu na dohodak propisano da se **plaćene zatezne kamata na obveze iz poslovnih odnosa smatraju izdacima** po osnovi samostalne djelatnosti.

7.1.2. Zatezne kamate i porez na dobit

Kakav je porezni tretman evidentiranih troškova po osnovi zateznih kamata u smislu oporezivanja porezom na dobit regulirano je odredbama:

- Zakona o porezu na dobit (Nar. nov., br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16 i 106/18);
- Pravilnika o porezu na dobit (Nar. nov., br. 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18 i 1/19).

Odredbom članka 7. stavka 1. točke 8. Zakona o porezu na dobit propisana je **obveza povećanja porezne osnovice za zatezne kamate između povezanih osoba**. Tko su povezane osobe propisano je člankom 13. stavkom 2. Zakona. Odredbom članka 29. Pravilnika o porezu na dohodak istaknuto je da se povećanje porezne osnovice po osnovi zateznih kamata provodi **neovisno o tome da li je kamate zaračunala povezana osoba rezident ili nerezident**.

U pojašnjenju ispunjavanja rednog broja 12 Obrasca PD i rednog broja 38 Obrasca PD-NN, u Uputi za prijavu poreza na dobit¹ pojašnjeno je da **ako su zatezne kamate zaračunane po osnovi duga,**

na koje se plaća porez po odbitku, porezna osnovica povećava se za svotu umanjenu za plaćeni porez po odbitku.

7.1.3. Zatezne kamate i PDV

Kakav je status zatezних kamata u sustavu PDV-a određeno je odredbama

- Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 73/13, 99/13 - Rješenje USRH, 148/13, 153/13 - Rješenje USRH, 143/14, 115/16 i 106/2018);
- Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 79/13, 85/13, 160/13, 35/14, 157/14, 130/15, 1/17, 41/17, 128/17 i 1/2019).

Odredbe Zakona o porezu na dodanu vrijednost izrijekom ne spominju zatezne kamate. No, odredbom članka 25. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost pojašnjeno je da **zatezne kamate** koje porezni obveznik naplaćuje od svojih dužnika, do visine propisane zatezne kamate i troškovi opomena, **predstavljaju odštetu i ne oporezuju se.**

7.1.4. Zatezne kamate u poreznoj nagodbi

Odredbama Općeg poreznog zakona (Nar. nov., br. 115/16 i 106/18) regulirana je mogućnost smanjenja obveze po osnovi zatezних kamata koje porezni obveznici za kašnjenja i propuste u plaćanju porezne obveze. U nastavku, u cijelosti prenosimo odredbu članka 104. OPZ-a koji se odnosi na sklapanje porezne nagodbe:

"Porezna nagodba

Članak 104.

(1) Porezno tijelo i porezni obveznik mogu za novoutvrđene obveze u postupku poreznog nadzora do uručenja zapisnika o obavljenom poreznom nadzoru sklopiti poreznu nagodbu.

(2) Predmet porezne nagodbe može biti: novoutvrđena porezna obveza u postupcima u kojima je porezna osnovica utvrđena procjenom, rok plaćanja novoutvrđenih obveza i smanjenje obveze po osnovi utvrđene zatezne kamate.

(3) Uvjet za sklapanje porezne nagodbe je prihvaćanje novoutvrđene obveze u postupku poreznog nadzora od strane poreznog obveznika i njegovo odricanje od prava na korištenje pravnih lijekova.

(4) Novoutvrđena obveza iz stavka 3. ovoga članka je novoutvrđena porezna obveza u postupku poreznog nadzora i zatezne kamate utvrđene u poreznom nadzoru za razdoblje od dana nastanka porezne obveze do dana zaključenja porezne nagodbe.

(5) Kada je novoutvrđena obveza iz stavka 4. ovoga članka utvrđena procjenom prema članku 92. ovoga Zakona, novoutvrđena porezna obveza može se smanjiti za ukupno 5 %. Na preostali dio novoutvrđene porezne obveze po osnovi utvrđenih zatezних kamata u postupku poreznog nadzora, kao i općenito kada se obveze po osnovi utvrđenih zatezних kamata smanjuju prema odredbama ovog članka, primjenit će se sljedeći kriteriji:

- 1) za iznos koji se plaća na dan zaključenja nagodbe kamate se smanjuju razmjerno iznosu uplaćenih novoutvrđenih poreznih obveza od 10 % do 100 %
- 2) za plaćanje cijeloga iznosa novoutvrđenih poreznih obveza ili ostatka iznosa novoutvrđenih obveza u roku od 90 dana od dana sklapanja porezne nagodbe kamate se smanjuju za 50 %.

(6) Obveze po osnovi utvrđenih zatezних kamata u postupku poreznog nadzora koje proizlaze iz obveze uplate doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju individualizirane kapitalizirane štednje ne mogu se smanjivati."

7.2. Evidentiranje u poslovnim knjigama vjerovnika i dužnika

Kada vjerovnik stekne pravo na obračun zatezних kamata, dužan je zatezne kamate obračunati i evidentirati u poslovnim knjigama. Na isti način i u istom trenutku s druge strane transakcije, obračun i evidentiranje zatezних kamata kao troška treba obaviti i dužnik. U ovom poglavlju pojašnjavam gdje se i kako evidentiraju zatezne kamate u poslovnim knjigama.

7.2.1. Evidentiranje rashoda od zatezних kamata

Prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (NN 95/16) financijski rashodi iskazuju se u Računu dobiti i gubitka kao sljedeće pozicije:

IV FINANCIJSKI RASHODI

- 1) Rashodi s osnova **kamata** i slični rashodi s poduzetnicima unutar grupe (konta podskupine 480 i 720);
- 2) Tečajne razlike i drugi rashodi s poduzetnicima unutar grupe (konta podskupine 482 i 722);
- 3) Rashodi s osnove **kamata** i slični rashodi (konta podskupine 483 i 723);
- 4) Tečajne razlike i drugi rashodi (konta podskupine 484 i 724);
- 5) Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine (konto podskupine 725);
- 6) Vrijednosna usklađenja financijske imovine (neto) (konto podskupine 726);
- 7) Ostali financijski rashodi (konto podskupine 727).

Prema našem kontnom planu zatezne kamate kao rashodi iskazuju se na sljedećim kontima:

- 1) Zatezne kamate s poduzetnicima unutar grupe (konta 4801 i 7201);
- 2) Zatezne kamate s društvima povezanim sudjelujućim interesom (konta 48310 i 72310);
- 3) Zatezne kamate s nepovezanim društvima u zemlji (konta 48311 i 72311);
- 4) Zatezne kamate s nepovezanim društvima u inozemstvu (konta 48312 i 72312);

Primjer 5. - Knjiženje obračuna rashoda od zatezних kamata

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Obračun rashoda zatezних kamata s poduzetnikom unutar grupe	9.249,41	7201	2422
2.	Obračun rashoda zatezних kamata s društvom povezanom sudjelujućim interesom	7.537,34	7231	2452
3.	Obračun rashoda zatezних kamata s nepovezanim poduzetnicima u zemlji	17.932,70	7231	2550
4.	Obračun rashoda zatezних kamata s nepovezanim poduzetnicima u inozemstvu	5.937,65	7231	2551

- 2422 - Obveze za zatezne kamate prema poduzetnicima unutar grupe
 2452 - Obveze za zatezne kamate prema društvima povezanim sudjelujućim interesom
 2550 - Obveze za ostale kratkoročne financijske obveze prema nepovezanim poduzetnicima u zemlji
 2551 - Obveze za ostale kratkoročne financijske obveze prema nepovezanim poduzetnicima u inozemstvu

7.2.2. Evidentiranje prihoda od zateznih kamata

Prihode od **kamata**, tantijema i dividendi priznaju se ako:

- je vjerojatno da će ekonomske koristi povezane s transakcijom i poslovnim događajem pritijecati kod poduzetnika i
- iznos prihoda može se pouzdano izmjeriti (točka 55. HSFI 15 - Prihodi).

Prihodi od kamata, tantijema i dividendi temelje se na sljedećim kriterijima:

- **kamata** se priznaje primjenom efektivne kamatne stope,
- tantijeme će se priznati na računovodstvenoj osnovi nastanka događaja,
- dividenda će se priznati kada je ustanovljeno dioničarevo pravo na isplatu dividendi (točka 56. HSFI 15 - Prihodi).

Prema HSFI 15 - Prihodi, u prihode koji proizlaze iz tijeka redovitih aktivnosti poduzetnika, uz prihode od prodaje (proizvoda, robe i usluga), spadaju i prihodi od korištenja od strane drugih osoba resursa poduzetnika koja donose kamatu, tantijeme i dividende.

Kamate se priznaju razmjerno vremenu, čime se uzima u obzir efektivni prinos na sredstvo.

Kamata je naknada za korištenje novca ili novčanih ekvivalenata ili iznosa koje su drugi dužni poduzetniku.

Prihodi od kamata za obračunsko razdoblje (treba se iskazati u razdoblju na koje se odnosi) mogu se prikazati kao prihod uz ispunjenje uvjeta da se prihod od kamata može pouzdano izmjeriti kako bi se iskazao u određenom dokumentu za obračun.

Kamata se ugovara. Međutim, osim ugovorenih kamata, u Republici Hrvatskoj primjenjuje se i zatezna kamata koja se obračunava na potraživanja i plasmane poslije ugovorenog roka dospelosti potraživanja na naplatu.

Prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (NN 95/16), financijski prihodi iskazuju se u Računu dobiti i gubitka kao sljedeće pozicije:

III FINANCIJSKI PRIHODI

- 1) Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe (konto podskupine 770);
- 2) Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom (konto podskupine 771);
- 3) Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova poduzetnicima unutar grupe (konto podskupine 772);
- 4) Ostali prihodi s osnove **kamata** iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe (konto podskupine 773);

- 5) Tečajne razlike i ostali financijski prihodi iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe (konto podskupine 774);
- 6) Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova (konto podskupine 775);
- 7) Ostali prihodi s osnove **kamata** (konto 7760);
- 8) Tečajne razlike i ostali financijski prihodi (konto 7765);
- 9) Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine (konto podskupine 777);
- 10) Ostali financijski prihodi (konto podskupine 778);

Prema našem kontnom planu zatezne kamate kao prihodi iskazuju se na sljedećim kontima:

- 7731 - Prihodi od zateznih kamata s poduzetnicima unutar grupe
776010 - Prihodi od zateznih kamata s društvima povezanim sudjelujućim interesom
776011 - Prihodi od zateznih kamata s nepovezanim društvima u zemlji
776012 - Prihodi od zateznih kamata s nepovezanim društvima u inozemstvu

Primjer 6. - Knjiženja obračuna prihoda od zateznih kamata

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Obračun prihoda zateznih kamata s poduzetnicima unutar grupe	9.249,41	1314	7731
2.	Obračun prihoda zateznih kamata s društvima povezanim sudjelujućim interesom	7.537,34	1412	776010
3.	Obračun prihoda zateznih kamata s nepovezanim društvima u zemlji	17.932,70	18700	776011
4.	Obračun prihoda zateznih kamata s nepovezanim društvima u inozemstvu	5.937,65	18704	776012

1314 - Potraživanje od poduzetnika unutar grupe u zemlji za zatezne kamate

1415 - Potraživanje od društava povezanih sudjelujućim interesom u zemlji za zatezne kamate

18710 - Potraživanja za kamate od nepovezanih društava u zemlji

18711 - Potraživanja za kamate od nepovezanih društava u inozemstvu

Bilješke
